

بررسی ظرفیت تبصره ۵ در تأمین مالی پروژه های عمرانی

مقدمه

تأمین منابع مورد نیاز جهت رشد و توسعه اقتصادی، دغدغه تمام کشورهای در حال توسعه است. با وجود شیوه‌های متنوع تأمین این منابع، امروزه اکثر کشورهای در حال توسعه میزان بدهی عمومی بسیار فراوانی داشته و بدهی‌های تعدادی از آنها سال به سال با افزایش روبه‌رو است. لذا چگونگی تأمین مالی کسری بودجه یکی از مسائل و دغدغه‌های همیشگی دولت‌ها به ویژه کشورهای در حال توسعه است. بیشتر این کشورها هنوز نیازهای فراوانی در جهت ساخت و بسط زیر بناهای اقتصادی خود دارند. به این منظور نیازمند تجهیز منابع جدید مالی از درون و بیرون هستند. یکی از انواع تأمین مالی کسری بودجه بخش عمومی ایران با توجه به تورم طی این سال‌ها که به عنوان مهم‌ترین علائم مشکلات اقتصادی کشور مطرح شده است، انتشار اوراق بهادار (اسناد خزانه اسلامی، اوراق مشارکت، اوراق صکوک و...) می‌باشد.

تعریف اسناد خزانه اسلامی و تاریخچه آن

اسناد خزانه اسلامی، ابزاری مالی است که مبتنی بر بدهی دولت به نظام بانکی، ذینفعان و تأمین کنندگان منابع بوده و به وسیله خزانه‌داری کل وزارت امور اقتصادی و دارایی منتشر می‌شود. بانک مرکزی می‌تواند با خرید و فروش اسناد خزانه اسلامی، سیاست‌های پولی مورد نظر را برای تنظیم حجم نقدینگی اعمال کند. اسناد خزانه اسلامی ابزاری است که می‌تواند این نوسانات را پوشش دهد؛ به طوری که دولت با انتشار اسناد خزانه با سررسید ماه‌های آتی و تحویل آنها به پیمانکاران، عملاً تعهدات خودش را در مقابل آنها ایفا می‌کند و به این وسیله جلوی توقف پروژه‌ها را می‌گیرد و از سوی دیگر با ایجاد انگیزه در پیمانکاران برای ادامه فعالیت‌ها و انجام پروژه‌های جدید، موجبات تسریع در اجرای پروژه‌ها را فراهم می‌آورد، همچنین منابع حاصل از آن صرف هزینه‌های جاری دولت‌ها می‌شود. هدف اصلی این ابزار، تأمین کسری بودجه دولت‌هاست و اصلی‌ترین ابزار پول جهت اعمال سیاست‌های پولی است و در مقایسه با دیگر ابزارهای پول درجه نقدشوندگی بیشتری دارد؛ چون سریع‌تر از ابزارهای دیگر، معامله می‌شوند و ارکان اصلی آن عبارتند از: طلبکاران غیردولتی (پیمانکاران)، بانک عامل، ناشر می‌باشد.

اوراق بهادار، اسنادی هستند که درآمد یا دارایی آتی قرض‌دهندگان را گواهی می‌کنند و همچنین تعهدات افراد یا بنگاه‌های منتشر کننده این اوراق (ناشران) را نشان می‌دهد. در چند سال گذشته تلاش‌های بسیاری برای معرفی نمونه سازگاری از اسناد خزانه با ضوابط مالی اسلامی صورت گرفت. تا این که سرانجام اسناد خزانه اسلامی پس از پشت سر گذاشتن بسیاری از چالش‌های فقهی از نظر ربوی بودن در سال ۱۳۹۲ به شکل فعلی از تصویب مراجع قانون‌گذاری گذشت و در قانون بودجه ۱۳۹۲ مجوز انتشار دریافت نمود و به عنوان ابزار مالی جدیدی تحت عنوان

اسناد خزانه اسلامی برای تسویه مطالبات طلبکاران غیر دولتی از سوی دولت در بخش عمومی ایران و جبران کسری بودجه دولت در کوتاه مدت معرفی گردید و در بودجه‌های سنواتی کشور مورد توجه واقع شد. با توجه به پیش بینی این اسناد در بودجه در سال ۱۳۹۲ عملکردی نداشت. ظرفیت‌های تدریجی استفاده از اسناد خزانه اسلامی در سال‌های اخیر در اقتصاد ایران افزایش یافته است، با این حال در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۴ و ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ علاوه بر پیش بینی دارای عملکرد نیز بوده است.

ویژگی‌های اسناد خزانه اسلامی به شرح ذیل است:

- سود اسناد خزانه اسلامی: این اوراق هیچگونه پرداخت میان دوره ای تحت عنوان سود نخواهد داشت و سرمایه‌گذار از مابه‌التفاوت قیمت خرید اوراق و ارزش اسمی دریافتی آن در سررسید منتفع خواهد شد.
- دارندگان اوراق: دارندگان این اوراق مانند دارندگان اوراق قرضه و اسناد خزانه متعارف، هیچ گونه دخالتی در مدیریت فعالیت‌های اقتصادی دولت ندارند و فقط در سررسید مشخص می‌توانند با مراجعه به بانک‌های عامل مبلغ اسمی درج شده در این اوراق را دریافت دارند.
- معاملات ثانویه: این اوراق پس از پذیرش، قابلیت معامله در فرابورس ایران را خواهند داشت و قیمت آنها در بازار ثانویه بر حسب عرضه و تقاضا تعیین می‌شود، ضمن آنکه هزینه کارمزد معاملات اسناد خزانه اسلامی معادل کارمزد سایر معاملات اوراق بهادار با درآمد ثابت است.
- ضمانت پرداخت در سررسید: ضامن این اسناد وزارت امور اقتصادی و دارایی بوده و خزانه داری کل کشور بازپرداخت این اوراق در سررسید را در زمره دیون ممتاز دولت در نظر می‌گیرد؛ به نحوی که پرداخت مبلغ اسمی اسناد خزانه اسلامی در سررسید هم ردیف با پرداخت حقوق کارکنان دولت قرار گرفته و با همان درجه اهمیت و اضطرار صورت می‌پذیرد.
- مزیت مالیاتی: مطابق تبصره یک ماده ۷ قانون «توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید» اسناد مزبور از پرداخت هرگونه مالیات معاف هستند.
- تا پیش از ورود بانک مرکزی به بازار خرید و فروش اسناد خزانه اسلامی، این اوراق فقط کارکرد ابزار مالی خواهد داشت؛ اما با ورود بانک مرکزی ابتدا سیاست انبساطی پولی و سپس سیاست انقباضی پولی می‌تواند شکل گیرد.

مزایای اسناد خزانه اسلامی

با انتشار اسناد خزانه اسلامی، به صورت همزمان، دولت از طریق مدیریت بدهی‌ها، بانک مرکزی از طریق کنترل نقدینگی و مردم و فعالان بازار به واسطه استخراج نرخ بدون ریسک در یک بازار رقابتی و شفاف، منتفع می‌شوند. اسناد خزانه اسلامی، به عنوان اصلی‌ترین ابزار پول برای اعمال سیاست‌های پولی از طرف بانک مرکزی شناخته می‌شود و سایر مزایای این ابزار مالی به قرار زیر است:

- تصفیه بدهی‌های دولت و تسریع در پرداخت بدهی‌های ایشان به پیمانکاران
- کشف نرخ سود بدون ریسک مورد انتظار بازار در اقتصاد کشور
- فراهم آوردن بستر لازم برای توسعه ابزارهای مالی بازار محور
- تأمین کسری بودجه دولت
- تعیین نرخ سود با استفاده از مکانیزم عرضه و تقاضا

- سود بدون ریسک برای خریداران اوراق خزانه (این موضوع مزیت بسیار مناسبی برای فعالان بازار سرمایه است؛ چون می توانند در مدت زمانی معلوم با سود مشخصی همراه شوند و سرمایه آنها نیز با تهدیداتی مواجه نمی شود).
- استخراج انتظارات بازار از نرخ سود بدون ریسک با سررسیدهای مختلف
- کمک به حفظ استقلال کشور با تأمین مالی داخلی دولت و کاهش استقراض بین المللی دولت
- ابزاری مؤثر برای بانک مرکزی در اجرای سیاست پولی، تنظیم حجم نقدینگی و سیاست های بهینه به منظور تنظیم و کنترل انتظارات بازار
- قابلیت نقد شوندگی بالا (به این معنا که چون حجم معاملات در فرابورس بالا است، دارندگان این اوراق می توانند در هر زمان نسبت به فروش اوراق خود در بازار اقدام کنند).
- قرار گرفتن در اولویت تعهدات دولت (بزرگ ترین دغدغه فعالان بازار سرمایه درخصوص اسناد خزانه اسلامی، عدم ایفای تعهدات دولت در زمان سررسید است؛ برای رفع این نگرانی، دولت به این بدهی اولیوی همردیف حقوق و مزایای کارکنان خود داده و به عنوان بدهی ممتاز دولت در نظر گرفته می شود).

احکام قانونی مرتبط با اسناد خزانه اسلامی در قانون برنامه پنجساله ششم توسعه

- به استناد جزء (۱) بند (ت) ماده (۸) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه دولت موظف است به منظور تحقق اهداف بند (۱۲) سیاست های کلی ابلاغی اقتصاد مقاومتی مبنی بر تحول اساسی در ساختارها و اصلاح و ارتقای نظام مدیریت مالی و محاسباتی دولت و همچنین مدیریت بدهیها اقدام به ساماندهی بدهی های دولت از طریق موارد ذیل نماید :
- حفظ شاخص نسبت بدهی دولت و شرکتهای دولتی به تولید ناخالص داخلی (GDP) در سطح حداکثر چهل درصد (۴۰٪)
- ساماندهی اصل بدهیها از طریق تمدید و تسویه سود مربوطه از طریق درج در بودجه عمومی
- حذف تدریجی اوراق تسویه خزانه و استفاده از اوراق بدهی با تصویب مجلس شورای اسلامی
- تأدیه بدهی دولت به اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی از طریق بازارهای کوتاه مدت و تأدیه بدهی دولت به نظام بانکی و نهادهای عمومی و غیردولتی از طریق ابزارهای بدهی میان مدت و بلندمدت
- تبصره - افزایش شاخص نسبت بدهی تا چهل و پنج درصد (۴۵٪) با تشخیص وزیر امور اقتصادی و دارایی و تأیید هیأت وزیران امکان پذیر است. در شرایط اضطراری دولت می تواند با تصویب مجلس شورای اسلامی شاخص نسبت بدهی را برای مدت محدود تا پنجاه درصد (۵۰٪) افزایش دهد و متعاقب رفع شرایط اضطراری در بازه زمانی حداکثر سه ساله از طریق تسویه بدهیها، شاخص نسبت بدهی را به چهل درصد (۴۰٪) برساند.
- به استناد ماده (۱۰) قانون برنامه پنجساله ششم توسعه، دولت مجاز است به منظور گسترش و تعمیق نظام جامع تأمین مالی و ابزارهای آن (بازار پول، بازار سرمایه و بیمه ها) معادل کل بدهی های خود به اشخاص حقیقی و حقوقی که تا پایان سال ۱۳۹۷ قطعی شده یا می شود را به ترتیب اولویت هایی که به پیشنهاد سازمان مشخص می شود، تا پایان اجرای قانون برنامه از طریق انتشار اوراق بهادار با کسب رضایت طلبکاران تسویه نماید. با توجه به تبصره ذیل بند (ب) ماده مذکور، اوراق بهادار صادره با نام و مصون از تورم است و معاملات این اوراق فقط در

بازارهای متشکل اوراق بهادار تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار و با رعایت مقررات این بازارها مجاز و معاملات آنها خارج از بازارهای یادشده ملغی و بلااثر است.

- همچنین به موجب تبصره ذیل بند (الف) ماده فوق الاشاره از ابتدای اجرای قانون برنامه، بدهی‌هایی که توسط دولت ایجاد و مراحل حسابرسی را در مراجع معتبر طی کرده و قطعی شده و از هیچ‌گونه افزایشی بابت عدم پرداخت برخوردار نشده باشند، تا زمان پرداخت بدهی توسط دولت از سودی معادل نرخ تورم تا حداکثر نرخ سود سپرده اعلام شده توسط بانک مرکزی برخوردار می‌شوند. در قراردادهای مربوط باید بندی اضافه شود که به موجب آن دولت ملتزم گردد تا در صورت عدم پرداخت بدهی خود در زمان مقرر معادل نرخ مذکور را به طلبکار بپردازد.

احکام قانونی تبصره (۵) مندرج در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

بند (الف) تبصره (۵) قانون بودجه

الف - شرکت‌های دولتی تا سقف چهل و پنج (۴۵) هزار میلیارد ریال اوراق مالی اسلامی ریالی برای اجرای طرح‌های دارای توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست محیطی خود که به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود، منتشر کنند.

بند (ب) تبصره (۵) قانون بودجه

- دولت اوراق مالی اسلامی (ریالی - ارزی) منتشر و منابع حاصل را به ردیف شماره ۳۱۰۱۰۸ جدول شماره (۵) این قانون واریز کند. منابع واریزی به طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیمه تمام و طرح‌های ساماندهی دانشگاه‌ها مندرج در پیوست شماره (۱)، اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی و ردیف‌های متفرقه و همچنین تعهدات پرداخت نشده طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای خاتمه یافته این قانون اختصاص می‌یابد تا براساس موافقتنامه متبادله با سازمان برنامه و بودجه کشور هزینه شود. سود و هزینه‌های مربوط به انتشار اوراق مذکور در جدول شماره (۹) این قانون پیش بینی شده و قابل پرداخت است. سقف مجاز اوراق منتشره تسویه نشده از محل این بند تا پایان سال ۱۳۹۸ مبلغ دویست و نود (۲۹۰) هزار میلیارد ریال است.

بند (ج) تبصره (۵) قانون بودجه

- اوراق فروش نرفته طرح‌های بندهای «الف» و «ب» این تبصره برای مطالبات معوق در سقف اعتبار همان طرح با تأیید رئیس دستگاه اجرائی و ذیحساب - مدیر امور مالی ذیربط و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به تمامی طلبکاران طرح مذکور (اعم از پیمانکاران، مشاوران، تأمین کنندگان تجهیزات و همچنین سایر هزینه های طرحها و زیرطرحها از جمله تملک اراضی و تأدیه بدهی طرحهای ساماندهی دانشگاهها) می باشد.

بند (د) تبصره (۵) قانون بودجه

شهرداری های کشور و سازمانهای وابسته به آنها با تأیید وزارت کشور تا سقف هشتاد (۸۰) هزار میلیارد ریال اوراق مالی اسلامی ریالی با تضمین خود و با بازپرداخت اصل و سود آن توسط همان شهرداری ها منتشر کنند. حداقل پنجاه درصد (۶۰٪) از سقف اوراق موضوع این بند به طرح های قطار شهری و حمل و نقل شهری و بازآفرینی شهری بافت فرسوده پیرامون حریمهای مطهر امام رضا(ع)، حضرت معصومه(س)، حضرت عبدالعظیم حسنی(ع) و حضرت احمدبن موسی(ع) اختصاص می یابد. تضمین بازپرداخت اصل و سود این اوراق برای اجرای

طرحهای قطار شهری و حمل و نقل شهری و بازآفرینی شهری بافت فرسوده پیرامون حریمهای مطهر به نسبت پنجاه درصد (۵۰٪) دولت و پنجاه درصد (۵۰٪) شهرداریها است و تضمین پنجاه درصد (۵۰٪) سهم دولت برعهده سازمان برنامه و بودجه کشور است. اوراق فروش نرفته این بند در سقف مطالبات معوق طرح با تأیید شهرداری مربوطه و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به طلبکاران آن طرح می باشد.

بند (ه) تبصره (۵) قانون بودجه

دولت، اسناد خزانه اسلامی موضوع ردیف درآمدی ۳۱۰۱۰۳ جدول شماره (۵) این قانون را با حفظ قدرت خرید در سقف نرخ سود مصوب شورای پول و اعتبار و با سررسید تا سه سال صادر و تا سقف یکصد و سی (۱۳۰) هزار میلیارد ریال به طلبکاران واگذار کند. بازپرداخت اصل این اسناد در قوانین بودجه های سنواتی کل کشور پیش بینی می شود و خزانه داری کل کشور موظف است از محل اعتبارات ردیفهای فصل مربوطه و جدول (۸) این قانون نسبت به تسویه آن اقدام کند. این اسناد برای تأدیه مطالبات قطعی شده طلبکاران مورد تأیید ذیحسابان و یا مدیر مالی دستگاه اجرائی بوده و صرفاً براساس ابلاغ اعتبار و تخصیص های صادره توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و از محل اعتبارات هزینه ای و تملک دارایی های سرمایه ای مندرج در این قانون صادر می شود.

بند (ز) تبصره (۵) قانون بودجه

دولت به منظور استمرار جریان پرداختهای خزانه داری کل کشور، تا مبلغ یکصد (۱۰۰) هزارمیلیارد ریال اسناد خزانه اسلامی با سررسید کمتر از یک سال منتشر نماید و اسناد مزبور را صرف تخصیص های ابلاغی از سوی سازمان برنامه و بودجه کشور (با اولویت اعتبارات استانی) موضوع این قانون کند. تسویه این اسناد در سررسید، مقدم بر تمامی پرداختهای خزانه داری کل کشور می باشد. انتقال تعهدات مربوط به اسناد منتشره به سال بعد، ممنوع است.

بند (ح) تبصره (۵) قانون بودجه

دولت برای بازپرداخت اصل و سود اوراق سررسیدشده در سال ۱۳۹۸ تا معادل پنجاه (۵۰) هزارمیلیارد ریال اوراق مالی اسلامی ریالی منتشر نماید. اصل و سود و هزینه های مترتب بر انتشار این اوراق در بودجه های سنواتی کل کشور پیش بینی میشود.

بند (ط) تبصره (۵) قانون بودجه

به منظور سرمایه گذاری در طرحهای نفت و گاز با اولویت میداین مشترک وزارت نفت و طرحهای زیربنایی و توسعه ای وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو، وزارتخانه های مذکور از طریق شرکتهای تابعه ذیربط و با تصویب شورای اقتصاد، اوراق مالی اسلامی (ریالی یا ارزی) در سقف سی و پنج (۳۵) هزار میلیارد ریال منتشر و بازپرداخت اصل و سود این اوراق توسط شرکتهای مذکور از محل افزایش تولید همان میداین (برای طرحهای وزارت نفت) و عایدات طرح (برای طرحهای وزارت صنعت، معدن و تجارت و وزارت نیرو) تضمین نمایند.

بند (ی) تبصره (۵) قانون بودجه

وزارت نفت از طریق شرکتهای دولتی تابعه ذیربط تا سقف معادل سه میلیارد دلار اوراق مالی اسلامی (ریالی یا ارزی) با تصویب هیأت وزیران منتشر کند. این اوراق برای بازپرداخت اصل و سود اوراق ارزی - ریالی سررسیدشده تسهیلات بانکی و تضامین سررسیدشده و همچنین بازپرداخت بدهیهای سررسیدشده به پیمانکاران قراردادهای

بیع متقابل طرحهای بالادستی نفت تعلق میگیرد و شرکتهای مذکور موظفند اصل و سود اوراق منتشر شده را حداکثر تا پنجسال از محل منابع داخلی خود تسویه کنند. اوراق فروش نرفته این بند با تأیید وزارت نفت و سازمان برنامه و بودجه کشور قابل واگذاری به پیمانکاران/ طلبکاران طرحها می باشد

بند (ک) تبصره (۵) قانون بودجه

۱- به منظور مدیریت تبعات احتمالی انتشار اوراق مالی اسلامی در بازارهای پول و سرمایه کشور، کمیته ای متشکل از رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس کل بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران بر نحوه انتشار اوراق موضوع این قانون نظارت خواهند کرد. نرخهای سود اسمی اوراق منتشره به استثنای سازوکار مربوط به نرخ اسناد خزانه در بند «ه» این تبصره توسط این کمیته تعیین می شود.

۲- اوراق و اسناد منتشره جهت تسویه بدهی دولت موضوع بندهای (و)، (ز) و (ح) این تبصره از هرگونه بررسی در کمیته مذکور مستثنی است.

۳- نحوه صدور انتشار اوراق مربوط به شرکتهای و دستگاههایی که بدون تضمین دولت منتشر می شود نیز مشمول جزء (۱) این بند میباشد.

۴- وزارت امور اقتصادی و دارایی به نیابت از دولت مسؤول انتشار اوراق مالی مربوط به دولت است.

بند (ل) تبصره (۵) قانون بودجه

اوراق و اسناد این تبصره مشمول مالیات نمی شود.

بند (م) تبصره (۵) قانون بودجه

به منظور اجرای سیاست پولی و مدیریت نرخهای سود و کنترل تورم، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام عملیات بازار باز و خرید و فروش اوراق مالی اسلامی منتشره دولت و وثیقه گیری اوراق مذکور در ازای اضافه برداشت بانکها و یا اعطای خط اعتباری را انجام می دهد.

۱- بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صرفاً مجاز به خرید و فروش اوراق مالی اسلامی منتشره دولت و بانک مرکزی، در بازار ثانویه و با قیمتهای کشف شده در بازار مزبور است.

۲- به دولت اجازه داده میشود، در صورت اجرای عملیات بازار باز و نیز وثیقه گیری اوراق مالی اسلامی دولتی از بانکها توسط بانک مرکزی، بخشی از بدهیهای قطعی و حسابرسی شده خود به بانکها (موضوع بند «الف» ماده (۱۰) قانون برنامه ششم توسعه) را که در چهارچوب قوانین تا پایان سال ۱۳۹۷ ایجاد شده است، تا سقف دویست (۲۰۰) هزارمیلیار ریال بهادار سازی کند.

۳- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می شود نسبت به تأسیس نهادهای واسط با مدیریت و مالکیت دولت یا استفاده از نهادهای واسط موضوع قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید با انتقال مالکیت، برای انتشار اوراق بهادار (ارزی - ریالی) اقدام کند. معاملات بین ارکان انتشار و دریافتها و پرداختهای مربوط به انتشار اوراق موضوع این بند، صرفنظر از استفاده یا عدم استفاده از نهادهای واسط، مشمول معافیتها و مستثنیات حکم ماده (۱۴) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور می شود.

۴- به وزارت امور اقتصادی و دارایی اجازه داده می شود رأساً از داراییها و مطالبات دولت به عنوان پشتوانه انتشار اوراق مالی اسلامی موضوع این تبصره بدون رعایت تشریفات قانونی مربوط به بورس استفاده کند. ضوابط و معیار و نحوه اجراء به پیشنهاد وزارتخانه مذکور به تصویب هیأت وزیران می رسد.

بند (ن) تبصره (۵) قانون بودجه

سقف استفاده دولت از اوراق موضوع این تبصره برای مصارف بودجه عمومی به استثنای اسناد تسویه موضوع بند «و» این تبصره، حداکثر معادل سقف پیش بینی شده در جدول شماره (۴) ماده (۷) قانون برنامه ششم توسعه می‌باشد و دولت اجازه مصرف از اوراق منتشره مربوط به شرکتها و شهرداریها را در بودجه عمومی ندارد.

بند (س) تبصره (۵) قانون بودجه

ایجاد طلب جدید از دولت در صورتی مجاز خواهد بود که از قبل تعهد و تضمین آن با مبنای قانونی توسط سازمان برنامه و بودجه کشور صادر شده باشد.

بند (ع) تبصره (۵) قانون بودجه

مرجع رسیدگی و تأیید بدهیهای موضوع بند «و» این تبصره و بدهیها و مطالبات موضوع بند «پ» ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، توسط سازمان برنامه و بودجه کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی تعیین می‌شود.

✓ بند (ف) تبصره (۵) قانون بودجه

— به دولت اجازه داده می‌شود مبلغ ده هزار میلیارد ریال اوراق مالی - اسلامی جهت احداث، تکمیل و تجهیز فضاهای آموزشی، پرورشی و ورزشی وزارت آموزش و پرورش (سازمان نوسازی، توسعه و تجهیز مدارس کشور) منتشر کند.

بند (ص) تبصره (۵) قانون بودجه

استفاده از اسناد خزانه اسلامی برای تأدیه بدهی ناشی از تملک اراضی مربوط به همان طرح در طرحها و پروژههای ملی و استانی در چهارچوب قانون برنامه ششم توسعه و این قانون بلامانع است.

خلاصه ای از پرسش و پاسخ:

جناب آقای مولایی پور، مدیر کل امور اقتصادی و دارایی:

۴۵- هزار میلیارد ریال اوراق مالی اسلامی نسبت به کل بودجه ۴۰۰ شرکت دولتی از ۱۰۰۰ شرکت موجود که مبلغ ۱۲۰۰۰ هزار میلیارد ریال می‌باشد، مبلغ بسیار مختصری است. در بند (ج) از اوراق فروش نرفته بند (الف) صحبت شده که خود جای تامل دارد، نه تنها جزئی بودن اوراق یک مساله است، بلکه این مقدار مختصر نیز مورد بهره‌برداری قرار نگرفته است و با توجه به ارائه اوراق با نرخ تضمین شده و قابلیت فروش در فرابورس همچنان فروش نرفته است.

پاسخ:

اگر در سالهای اخیر از اوراق پیش بینی شده استفاده می‌شد شاید تا کنون این مبلغ افزایش می‌یافت. با توجه به تبصره ۱۲ قانون بودجه سال ۹۸ در رابطه با مولد سازی اموال که در قانون پیش بینی شده است متأسفانه تا کنون شناسایی اموال و کل سرمایه در دستگاههای اجرائی خصوصاً شرکت‌های دولتی مغفول واقع شده و تا زمانی این اقدام انجام نگرفته و در سامانه مربوطه ثبت نگردد منابع برای تضمین بازپرداخت نیز نا مشخص است. لذا برای زمینه سازی و اجرای این امر نیاز به آموزش مکرر به دستگاههای اجرائی می‌باشد که منابع راكد و مسكوت خود را مولد سازی نمایند و بصورت بهینه از آن استفاده کنند.

جناب آقای مهرانفر، مدیر بورس منطقه ای گیلان

اولین اوراق مشارکت در سال ۹۲ انتشار و توزیع یافت در حالیکه قانون آن در سال ۷۶ نوشته و آئین نامه آن یک سال پس از آن صادر گردید. یعنی پس از پانزده سال اولین اوراق مشارکت عملاً مورد بهره برداری قرار گرفته است، پیداست که هنوز ساز و کارهای لازم برای این امر مهیا نشده است. لذا باید پیش نیازها و اقدامات اولیه جهت اجرای بند (م) در خصوص عملیات بازار باز انجام گیرد و هر استانی که در این امر پیش قدم شود می تواند سهم بیشتری از این اوراق داشته باشد و حتی با ارزیابی دارایی ها امکان اینکه رقم این اوراق بالاتر نیز باشد بسیار است.

پاسخ:

علت عدم استقبال دستگاهها از این امکان این است که یا موارد چهارگانه توجیه فنی، اقتصادی، مالی و زیست محیطی در طرحها رعایت نشده و یا آگاهی لازم و اعتماد جهت استفاده از این امکان را ندارند. با توجه به اینکه بعد از گذشت چندین سال، امسال در تبصره ۱۲ قانون بودجه، همچنین در بند "م" تبصره ۵ و بند "ز" تبصره ۸ قانون بودجه این موضوع پیش بینی شده است به مرور زمینه های لازم و قانونی جهت تامین مالی در حال فراهم شدن می باشد که احتمالاً در سال های آتی شرایط استفاده از این منابع بهبود خواهد یافت.

سرکار خانم پورقلمبر، مدیر شرکت کارگزاری امین سهم

در تامین مالی پروژه ها نیازی به تامین سرمایه کل طرح نمی باشد و بهتر است که با توجه به پیشرفت طرح این کار انجام گیرد و به مقدار نیاز پیمانکار طرح، اوراق چاپ و منتشر گردد. بند (ج) این تبصره در صورت فروش نرفتن اوراق بدلیل جذاب نبودن آن در بازار در نظر گرفته شده است اما اوراق منتشره در بازار متعهد پذیره نویسی دارد یعنی متعهد موظف به خرید اوراق منتشره بفروش نرفته در بازار می باشد. با توجه به منابع مازاد بانکی که وجود دارد بند(الف) و (ج) می تواند مورد استفاده قرار گیرد زیرا هم بعنوان تضمین و هم بعنوان متعهد پذیره نویسی در صورت فروش نرفتن اوراق در بازار می تواند استفاده گردد. در حال حاضر جهت استفاده از منابع موجود نیاز به یک شرکت واسط تامین مالی می باشد.